

Van wespen genieten!

Rinny E Kooi

Inleiding

Een aantal jaren geleden heb ik in mijn voortuin een oude flesvormige kalebas met een kromme hals opgehangen aan een goudenregen, dit als versiering in de tuin. De plaats waar de kalebas ooit aan de voedselplant had gezeten was opengebrosen. Het vruchtvlees van de kalebas was vergaan en de kalebas was hol geworden.

Wespennest

Begin augustus 2021 zag ik dat een koningin van de gewone wesp, *Vespula vulgaris* (L.), de holte in de kalebas uitgekozen had voor de bouw van haar nest (Fig. 1). Ik zag honderden wespen in- en uitvliegen en vond dat heel mooi. Hoewel wespen kunnen steken was ik daar niet bang voor. Daarmee had ik al veel ervaring opgedaan. Het nest op die plaats werd gedoogd en mocht dus blijven hangen. Sinds mijn ontdekking ben ik er bijna elke dag een paar keer naar gaan kijken, zowel 's- ochtends als 's- avonds. Uit veiligheid werd de tuin met rust gelaten en

Figuur 1. Ingang kalebas. Foto Rinny Kooi.

de wespen lieten mij met rust. Ze vielen ons niet lastig als we buiten zaten te eten en drinken. Terwijl de ramen en deuren (zonder horren) open stonden kwamen in twee maanden slechts 5 wespen in ons huis; vier werden levend naar buiten gebracht. Er was bij het nest voor mij heel veel te zien en dat riep natuurlijk ook vragen op over het gedrag van de wespen. Was de ruimte in de kalebas wel groot genoeg voor de bouw van een wespennest? Kennelijk niet want ongeveer drie weken na mijn ontdekking begonnen de wespen op de buitenkant van de kalebas met nestbouw (Fig. 2). Heel even zag ik toen de koningin. Te kort om haar op de foto te zetten en ze vertrok ook te snel om haar te volgen. Ging ze toen in de nieuwe bouwsels op de kalebas eieren leggen? Ik weet het niet. Twee weken later ging een koningin even op mijn hand zitten maar was helaas ook snel weer weg.

Onderwijl bleven er steeds wespen in en uit de kalebas vliegen. Ik veronderstelde dat er binnen nog broed

Figuur 2. De eerste bouw aan de buitenkant van de kalebas. Foto Rinny Kooi.

was. Werden daar nog larven verzorgd en bouwden ze daar ook nog nieuwe cellen?

Uitbouw

Binnen enkele dagen was de hele kalebas, uitgezonderd de hals, bedekt met de bouwsels van de wespen, de wespen bleven steeds maar doorbouwen. Het nest werd groter, inmiddels bijna driemaal zo groot als de kalebas waarin het begon (Fig. 3).

Figuur 3. Volgebouwde kalebas, ca 40 cm groot. Foto Rinny Kooi.

Opvallend was dat de wespen niet alleen kleine stukjes bast van de stam van de goudenregen af knaagden maar ook van de 'hals' van kalebas zelf om te gebruiken voor de bouw van hun nest. Was de oude hals sterk genoeg om het nest te blijven dragen? De wespen maakten het nest zelfs vast aan de stam van de boom (Fig. 4). Geen storm of zware regenbui rukte het los of maakte het kapot!

Ik nam met mijn vragen over dit bijzondere verschijnsel contact op met de plooiwespen deskundige Jan Smit. Hij hielp met de determinatie van deze algemene wespensoort. Hij schreef mij ook dat de bouw van dit nest - geheel in de vrije lucht - uniek is. Ze zijn wel in de kalebas begonnen maar toch.... Deze soort bouwt altijd in de grond, een schuurtje, spouwmuur, onder een dak, enzovoort.

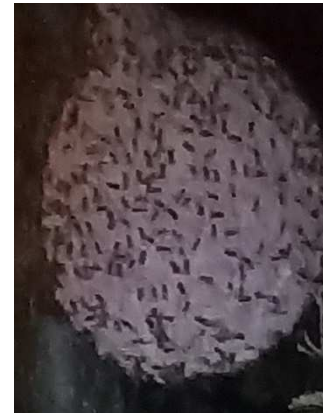
Nachtactief?

Eind augustus keek ik laat in de avond - het begon al donker te worden - naar het nest. De wespen waren nog steeds actief. Ik vroeg me af wat ze 's nacht

Figuur 4. Vastgemaakt aan de stam. Foto Rinny Kooi.

zouden doen. Om half vier in de morgen ging ik kijken. Het hele nest en de hals daarvan waren bedekt met stilzittende wespen (Fig. 5). Waarom? Jan had dit nog nooit gezien. Waar overnachten de wespen als ze een ander type nest bouwen? Is er binnen gebrek aan ruimte? Verdedigen ze in de nacht op deze manier het nest?

Figuur 5. Stilzittende wespen op nest in de nacht. Foto Rinny Kooi.

Herfstactiviteit

Het is inmiddels eind

september en ik zie de wespen nog steeds in en uit de kalebas vliegen. Wat doen ze daar? Is daar nog steeds broedsel? Als het de laatste dagen wat regent, zit een aantal wespen stil op het nest. Nauwelijks vliegt er dan een wesp de kalebas in. Aan de onderkant, waar geen regen kan komen, worden nog bouwactiviteiten verricht (Fig. 6). Waarvoor precies is niet duidelijk. Het lijkt erop, dat vandaag (29 september), nu het hevig regent en hard waait de wespen geen onderhoud meer verzorgen. Het lijkt alsof het eerste verval van het nest is begonnen (Foto 7). Er is toch nog een wesp die knaagt aan de boom. Hoelang de wespen aan de gang blijven weet ik niet maar voorlopig ben ik niet uitgekeken.

En verder?

Ik heb de afgelopen maanden heel wat foto's en filmpjes van de wespen en het nest gemaakt. Tot op ca 10-15 cm van het nest kon ik foto's en filmpjes maken van het nest. Ik werd gedoogd! Die ga ik nog eens nauwkeurig bestuderen? De vraag is natuurlijk of

Figuur 6. Actieve wespen op bodem nest. Foto Rinny Kooi.

meer mensen een verschijnsel als in mijn tuin hebben gezien en net zo uitvoerig hebben bekeken? De waarnemingen leveren hopelijk nog eens een mooi verhaal op en vooral nieuwe wespeninformatie!

De vraag is ook wat ik met het nest ga doen als de wespen zijn vertrokken. Dat zal later of binnenkort immers wel gebeuren. Het nest ziet er indrukwekkend uit en is als een kunstwerk. Ik weet dus nog niet of ik het gewoon laat verteren of misschien laat prepareren of toch maar kapot zal maken om te zien hoe het er binnenin uitziet.

Toen ik een jaar of 5 was werd ik voor het eerst door een wesp gestoken en gaf ik een hele harde brul. Toen kon ik mij absoluut niet voorstellen dat ik nog eens echt van wespen zou genieten.

Figuur 7. Eerste verval? Foto Rinny Kooi.

Summary

A few years ago a hollow bottle-shaped gourd was hung in *Laburnum anagyroides* Medek. in the front yard of our house. In early August, it was discovered that a wasp nest was being built in that gourd by the common wasp (*Vespula vulgaris* L.). Three weeks later, the wasps on the outside began nest building. They ended up packing almost the entire gourd. At night, sitting still wasps cover the nest. From the beginning of August to the end of September, the wasps also continue to fly in and out of the gourd.

R.E.Kooi@biology.leidenuniv.nl